

SERMO II.

ORTUS

ET DEFINITIO SYMBOLI PERFECTI.

I.

NUc quoniam ventum est, age, confideamus, ERASTE;
 Scis, non longa meos lassare solet via gressus:
 Non quod aqualiculus me adeò gravet, aut humero Mons
 Impositus curvet, ridendus & ilia ducam.
 Reliquæ Podagræ tristes, infractaque Nervis
 Virtus, & vigor articulis, sufflaminat. Olim
 Ipse aderas miserans versantem membra grabato,
 Tres supra tabulas, noctem advigilando molestant.
 Fallere pollicitus, Scriptoris Lector amati.
 [Namque magis capior Scriptorum Luce malignâ,
 Et, quæ Picturam illustrant, nigrantibus umbris.]
 Dum referas Librum, recitasque exordia Libri:
Urbem Romam principio Reges habuere: (a)
 Excidit è manibus Tacitus; somnoque labascens,
 Ipse magis tacitus, retulisti cætera ronchis.
 Hoc igitur reside mecum, quem proxima sternit
 Herba, thoro: *fit Homo sapiens, mihi crede, sedendo.*
 Accipe dicta libens, altæque infigito menti.

II.

QUod Cælum & Terras, & condidit omnia, Numen
 Materiem informem, confusaque semina Rerum
 Produxit: tum quæque Loco discrevit, & Usu:
Imperfecta iubens perfectum absolvere Corpus. (b)

B

Hæc

(a) *Cornel. Taciti Annal. L. I. Principium: reprehensum à Scaligero, quòd
 Historiam scribens, à carmine, seu versu inchoaret.* (b) *Versus est Seve-
 rini Boëthij lib. 3. de Consolatione Philosophiæ. Metro 9.*

Hæc ætas, hæc prima fuit, quam tradimus, Artis
 Conditio; nam Nobilitas antiquior Arti
 Contigit haud ulli, Stellis Mundoque priori.
 Nam duo divisum traherent cùm in prælia Cælum,
 Aligerùm, Bellique Duces: hinc Lucifer, inde
 Oppositus Michael: sua quivis Symbola scuto
 Extulit. ASCENDAM, ambitiosum Tessera signat
 Luciferum; at Michaelẽ *QUIS, SICUT DEUS?* armat.
 Symbolicæ hæc Artis cunabula prima fuere.
 Nunc quoque bellantes, Regnatoresque superbos
 Affectat; scires ut, quâ sit origine creta.
 Corpus adhuc deerat: sed erat cælestibus illis
 Mentibus opportunior, & similis magis, ut quæ
 Materiæ nihil, aut terrenæ facis haberet.

III.

Hinc Pharios delata Lares, Memphitica Regna,
 Pyramidas quamvis habitaret, & Atria Regum,
 Nil ultra Corpus secum attulit illa: relicta
 Parte sui meliore, Polo. Morum tamen, & quæ
 Illius ætatis Sapientia discere quivit,
 Naturæ præcepta dabat: sed cognita solis,
 Qui instituere, Hieroglyphicis; Genti Oedipodarum.
 Anne bonas etiam Livor premit improbus Artes,
 Doctorem vitio? Nam Simia, Noctua, Serpens,
 Sol, Oculus, Cocyx, & Oryx, Phœnixque, Filixque,
 Pluraque sexcentis monstris Ænigmata Sphingis,
 Quid sibi quæque velint, quid denique dicere missent,
 Quondam Pierius, Kircherus, & Horus Apollo (c)
 Exponent seris ætatibus: atque jubebunt
 Credere nos, quod divinaverit iste, vel ille,

IV.

ÆSopus quantò popularior! Æger apud quem
 Quadrupedum Princeps ex antro ita farier infit,
 Vulpis opem rogitans: succede penatibus, Hospes,
 Et medicas adhibeto manus: Arteria pulsam
 Reddit inæqualem, febrisque exæstuat ardor.
 Huic contra tales reddit Vulpecula voces,
 Et procul absistens: Equidem, Rex magne Ferarum,
 Si qua fides Vulpi, subit hanc miseratio mentem;
 Et precor, ut vivas. Verùm donare salutem,

Haud

(c) *Qui de Hieroglyphicis Ægyptiorum & Obeliscis scripserunt.*

Haud opis est nostræ. Video, Medici Medicæque
 Spectare Introrsum vestigia, nulla Retrorsum. (d)
 Ergo dedit brutis sermonem Animantibus, ut nos
 Bruta minùs gereremus pectora. Nec fatis illud
 Æsopo visum est: Epimythion addidit: *Hoc est,*
Fabula significat. Momus non plura requirat,
 Optârît licet ille humano in corde fenestram.

V.

UT Virtus amat in mediâ se fede locare,
 Extrema evitans: ita fera, & cultior ætas
 Æsopo caudam, & verbosum Syrma recidit:
 Tum brevitati aliorum sesquipedem addidit unum;
 Sculpturæ socians, æternâ Lege, Poësin;
 Aut certè Profam Gnomem, cùm non datur ultrâ.
 Id placuit servare tamen, fas omnibus esset
 Ut Brutis, Plantisque, humanas reddere voces,
 Picis, & Turdo facundiùs Agrippinæ. (e)

VI.

HOc tandem perfectâ, ornataque Symbola cultu,
 Sese ostentârunt, cùm Parthenopæia Regna (f)
 Impeterent Franci, Carolo Duce. Signa Cohortum,
 Scuta Virûm, & Sagula, & Galearum Lux inimica,
 Latè fulgebant inscripta minacibus Umbris
 Ausûs magnanimi: sed cui DEUS abfuit Author,
 Fataque, solum Italâ Gallis tellure sepulchrum,
 Concessura diu. *Qui Parmâ inglorius Albâ* (g)
 Adstitit, is nondum meruit Virtute notari.
 Hinc certatim omnes insculpere Symbola scutis,
 Atque opponere contrâ, ut pila minantia pilis.
 Condere dein Leges; quæ præplacuerè, notando,
 Quæque minùs: sic Ars evasit, qui fuit Usus,
 Quam nescivit Aristoteles, & Quintilianus.
 Ut scires, Veteres non omnia perdocuisse.

B 2

VII.

(d) Æsopis P. II. Fabulâ 36. Refert etiam Horatius L. I. Epist. 1. & Lucilius L. 30. Satyr. (e) De loquacitate Picarum meminerunt Ovidius, Persius, Martialis & de Agrippinæ Turdo Plinius l. 10. c. 29 33. 42. (f) Expeditio Caroli VIII. ad occupandum Regnum Neapolitanum Anno 1494. Item Ludovici XII. Anno 1499. Ad qua tempora Symbolorum ortum refert Paulus Jovius, & communiter alij. (g) Versus Virgilij l. 9. Æneid. explicatus.

VII.

JAm dudum auscultas, & definire jubes me,
Quid sit, quo de agimus: fatis, an sint Symbola, dictum est.
 Audio: sed manibus sine me prius induere octo
 Terga Boum; tracto dumeta horrentia spinis;
 Quanta cruentata nemo Dialecticus unquam,
 Submovit dextrâ, & connixus corpore toto,
Objecto Logices dum *Voces* adstruit: aut qui
 Pontem Asini, monstrum tot crurum, *Isoceles* intrat.^(h)
 Attamen his quævis Vox Barbara, puta Latina est;
 Nec pangunt Versum, nisi quem indignatio fecit.
 Felices, quibus ista licent! nullusque timetur
 A tergo Orbilius, barbâ, ferulaque verendus.
 Me Vox una fugit, nullo retinenda capistro,
 Refractaria, & intractabilis, atque rebellis.
 Nulla prehensuro vacat Ansa: elabitur instar
 Anguillæ lævis, nullius amica Poëtæ.
 Atque utinam possem spernentem spernere! nunc est
 Hæc mihi opus nimium. Mediam an diffindo securi
 Impactâ? & scribam *Meta*, tum, *Phora*? Vel geminabo
 Hostem *Sigmati*? ⁽ⁱ⁾ Audemus graviora coacti
 Imperio Versus, minimumque Licentia peccat.
 Dicatur tamen interea *Translatio*, donec
 Sufficiet numeris, metrique explebit hiatum.

VIII.

Quod felix, faustum, fortunatumque fiet; sic
Dico: Symbolum erit *Translatio*: non tamen omnis,
 Sed quam justa tibi faciet *Proportio*, ^(k) quæ rem
 Quandam per Rem aliam, cui est similis, manifestat.
 Vel sic: Est expressio *Tralatitia* Rerum,
 Per Formam Similis, taciti tamen: atque Figurâ,
 Et Verbis constans, ad quoddam nobile mentis
 Propositum, Sensum, aut Affectum significandum.

IX.

^(h) *Propositio V. Euclidis dicta: Pons Asinorum.* ⁽ⁱ⁾ *Vide Lucianum in Iudicio Vocalium, coram quibus à Littera Σ accusatur Littera T, quod passim, in Dialecto potissimum Atticâ, in suum locum irrepserit, & antiquâ suâ possessione se dimoverit.* ^(k) *Metaphoram secundum Analogiam seu proportionem vocat Arist. L. 3. Rhet. c. 16.*

IX.

EVax! evasi . Sylvano cædito porcum ;
 Ac, si vis, etiam duo, vel tres cæde Sophistas,
 Qui *Genus*, & *Speciem* postremam, aut *Differentiam* (l)
 Explorare volent Cynicæ nidore Lucernæ.
 Nam, qui Casilij, vel stramina cruda Philippi (m)
 Incidère, sciunt, Opera Artis, quæ *Rationis*
 Unius, & *Formæ* non sunt, fiuntque per aptam
 Congeriem rerum complurium, habere ea cuncta
 Eximium hoc, Legi ne sint subjecta severæ
 Palladis, & ne quis Logicorum hîc faxit oletum.
Notio communis tamen est hîc, seu *Generalis* ;
 Alteraque *ad speciem contracta* magis: duo nempe,
 Justa petit quæ *Definitio*. *Convenit omni*,
Et Soli, superatque nihil, quod non sit ad Usus,
 Integramque ejus Naturæ Cognitionem.

X.

Hic volo te memorem dictorum: *Expressio*, dixi,
Tralaticia ea est: Genus hoc commune habet omnis
 Notio, quæ *Proprium Improprio*, *Propiusque Remoto*
 Permutare solet. Rex est Tropus iste Troporum.
 Addideram: *Ad Formam Similis* Translatio debet
 Institui; non quòd propria uni Symbolo ita hæc sit
 Conditio, non ut multis quadret illa Figuris:
 Sed sine quâ nunquam constant, vel Symbola Pulchra
 Esse queunt. Nullum hæc tamen Assimilatio poscit
 Nomenclatorem, aut digito monstrari optat;
 Non Verbo, aut Gestu sese testetur adesse;
 Sed sit adesse satis. Veluti fert mos hodiernus,
 Ut Princeps, peregre quem fortè iter urget agendum,
 Dissimulet nomenque genusque; ignotus abire
 Exoptans: Regem etsi tota Taberna salutet,
 Ipse fileat, sua nec Regem confessio prodit.

B 3

XI. Quid

(l) Vox est Lucretij pro Differentia. (m) Dialectici PP. Anton. Casilius,
 & Philippus du Trieu, qui praeleguntur initio Logices.

XI.

Quid porrò? Pars præcipua est: *Conjunctio Rerum, & Verborum*: aut, si mavis, Lemmatis atque Figuræ. Hæc Individua est comes, hæc dignoscitur unâ. Nempe oculis aliqua est representanda figura, Cùmque eadem vaga sit, nullique obnoxia certo Proposito, variosque adhiberi possit in usus, Verbis figenda, & validâ religanda catenâ est, Consilioque aptanda tuo. Lysippus ut olim Dum stetit ante Paron, (n) Lapidæ veete revulsam. Haud partem exiguam Montis spectat: sed in ipso est, Therfitémne velit fieri, vel Nirea Marmor, (o) Nympham, vel Satyrum auriculis, pedibusque caprinis.

XII.

Denique *Propositum* sit *Nobile*; seu ΠΑΘΟΣ illud, Seu Sensum fuerit, quod produnt Symbola. Finem Hunc statuere sibi, quæ sunt hoc Nomine digna. At *finem* fabrefacta Opera, attestante Magistro, (p) Instar habent *Formæ*, quæ Naturalia finit. Sic tandem è Cathedrâ, & medio eluctata Lyceo, (q) Calliope posthac curret pede liberiore; Et, nisi cespitet interdum, non segnius ibit, Ac Equus Hippodames Eleo è carcere, cujus (r) *Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum.* (s)

(n) Insula est in Ægeo, è quâ Marmor, Parium propterea dictum, effoditur.
 (o) Homerus in sua Iliade facit alterum turpissimum, pulcherrimum, alterum omnium Græcorum, qui ad Trojam venerunt. (p) Aristoteles.
 (q) Locus, in quo hic docebat Athenis, à Lupo sic dictus. (r) Que curruli certamine ob pernicitatem equorum vincebat omnes in Elide, regione Peloponnesi. (s) Versus Virgilio familiaris, & sæpius usurpatus.

